

KKTC KARPAZ BÖLGESİ ÇEVRE SORUNLARI VE BİLİNCİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Kaan KUTLAY
Lefke Avrupa Üniversitesi
İşletme Doktora Öğrencisi
kaankutlay@hotmail.com

Okan Veli ŞAFAKLI
Lefke Avrupa Üniversitesi, İİBF
İşletme Bölümü
osafakli@eul.edu.tr

Özet: Bu çalışmada, çevre ve doğal özellikleri nedeniyle mukayeseli üstünlüğe sahip Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Karpaz bölgesi sakinlerine yönelik araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Karpaz bölgesinin temel çevre sorunları ve bölge halkının çevre bilinci sorgulanmıştır. Karpaz bölgesinin en önemli çevre sorunları sırasıyla “yangınlar”, “görüntü kirliliği”, “atıklardan doğan kirlilik”, “doğal kaynakların azalması”, “petrol dolum tesisleri”, “çarpık yapılaşma”, “su kirliliği” ve “cep telefonu baz istasyonları” şeklinde ifade edilmiştir. Çevre bilinci açısından bölge halkı oldukça tatminkar tavır sergilemiştir. Bölge halkının çevre bilincini gösteren başlıca ifadeler sırasıyla “Restaurantlarda ve tatil yerlerinde çöpler ayrı ayrı toplanmalı”, “Çevre sorunları ilköğretimden itibaren müfredata dahil edilmeli”, “Ekolojik denge giderek bozulmaktadır”, “Çevreyi kirletenlere ağır cezalar uygulanmalı”, “Çevre sorunları hakkında gazetelerde ve TV’de çıkan haberleri takip ederim?” ve “Çevre kirliliğimin en önemli sebebi kişilerdir.” Bölge halkının “Hükümetlerin çevre politikasını beğeniyorum” ve “30 yıl sonra çevre bugünkünden iyi olacaktır” ifadelerine kararsız yorum yapması ise karar vericiler tarafından üzerinde durulacak hususlardır.

Anahtar Kelimeler: KKTC Karpaz Bölgesi, Çevre Sorunları, Çevre Bilinci

A STUDY ON ENVIRONMENTAL PROBLEMS AND AWARENESS IN KARPAS, TRNC

This research was conducted and compiled for the residents of the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) Karpas region which has a comparative advantage for environment and inherent characteristics. The main aim of this study is to question the environmental problems and the environmental awareness as raised by the residents of Karpas. According to the Karpas residents, the most important environmental problems of the Region are "fires", "the visual pollution", "pollution caused by wastes"; "the alarming rate of reduction of natural resources"; "oil filling plant",

"unplanned constructions", "mobile phone base stations and masts". The residents have expressed a favorable attitude towards environmental awareness with their principal concerns being "Restaurants and hotels should have their wastes collected separately" and "Environmental awareness should be included in the curriculums of the primary schools" "The deterioration of ecological balance ", "heavy penalties should be applied to those persons carelessly polluting"." I follow environmental reports in newspapers and TV", "Humans have been the cause of mass pollution". When posed with the following question of, "Do you agree with the government's environmental policies?" and "do you think that in 30 years time, the environment will be better than today?" the majority of residents have simply not been able to give a definite answer and mostly saying undecided ". This issue needs a depth and more advance investigation.

Keywords: *TRNC Karpas Region, Environmental Problems, Environmental Awareness.*

1. GİRİŞ

Kıt kaynakların giderek daha fazla tükenmeye yüz tuttuğu günümüzde çevreye verilen önem ve sürdürülebilir çevre ön plana çıkmaya başlamıştır. Elbette, sürdürülebilir bir çevre olgusunu yaratmanın olmazsa olmazı çevre bilincinin oluşturulmasıdır. Bu noktadan hareketle öncelikle çevre ve sürdürülebilir çevre kavramlarını açıklamada yarar vardır.

Çevre, insanların ortak varlığını oluşturan hava, su, toprak, bitki ve hayvan gibi topluluklarından oluşan değerler bütünü; canlı ve cansız tüm etkenlerin karışımı ya da insan oğlunu etkileyen dış koşul ve durumların toplamını oluşturan organizma ve bugüne kadar yaratılan uygarlıklar şeklinde tanımlanabilir (Karabıçak ve Armağan, 2004: 207; Keleş ve Hamamcı, 2002: 95; Uluğ, 2007: 2).

Çevresel sürdürülebilirlik ile çevrede bulunan kaynakları üretim ve tüketim için kullanırken gelecek kuşakların hakkının yenmemesi ve bu kaynakların korunup geliştirilmesi hedeflenmektedir (WCED 1987; World Commission, 1987:89).

Dünyamızı gelecekte bekleyen tehlikelerden korumanın temel yollarından biri sürdürülebilir çevre politikalarını tüm dünyada geçerli kılmaktadır. Ancak, sadece devlet düzeyinde böyle bir bilinç yeterli olmayıp toplumsal ve bireysel düzeyde de çevre bilincinin oluşturulması gerekmektedir.

Çevre bilinci, tarihsel, doğal, toplumsal çevrelere karşı bilinçli bir duyarlılık edinilmesi, bu çevrelerle ilgilenmesi ve izlenmesi; doğal kaynakların insan için vazgeçilmezliğinin ve yok olmadan kullanma gereğinin kavranması; çevresel sorunlara özellikle sivil toplum örgütleri aracılığı ile tepki konulması ve çözülmesi için çaba sarfedilmesi şeklinde tanımlanabilir (Keleş, 1997;

Eyüpoğlu, 2003; Kızılaslan ve Kızılaslan, 2005: 68). Genelde çevre bilincine sahip bir kişi, çevre sorunları ve doğa ilgili bilgi sahibi, çevre sorunlarına karşı olumlu tutum sergileyen ve bu yönde yararlı davranış gösterendir (Erten, 2004: 4-5; Karataş, 2011: 9)

Bu çalışmada, KKTC Karpaz Bölgesi sakinlerine yönelik çevre sorunları ve çevre bilinci araştırılmıştır. Karpaz bölgesinin kalkınmada karşılaştırmalı avantajı olarak öne çıkan temel unsurları çevre ve doğal yapı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifade ile ekolojik zenginlikler Karpaz bölgesinin kalkınmasında olmazlardır. Bu olgu “Karpaz Bölgesi Yerel Gelişme Stratejisi (Karpaz Area Local Development Strategy)” raporunda da ifade edilmektedir (LEADER PROGRAMME, 2010).

Literatürel açıdan KKTC’de Çevre bilinci ile ilgili tüm ada genelinde örnekleme yapan Akiş’in (2000) araştırma sonuçlarına göre; KKTC’nin en önemli çevre sorunları sırasıyla hava kirliliği, su kirliliği, aşırı nüfus artışı, ozon tabakasındaki delik ve yeryüzündeki yağmur ormanlarının hızlı tahribidir.

Karpaz bölgesinin sahip olduğu ekolojik zenginlerin sürdürülebilir kalkınmaya dönüşebilmesi için çevre ve doğal güzelliklerin korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Böylesi bir bakış açısını yakalamak ise özellikle paydaşların önderliği ile bölge halkının çevre konusunda bilinçlendirilmesi ve bu yönde gerekli eğitimi alması ile mümkündür. Bu çerçevede, araştırmanın temel amaçlarını aşağıdakiler oluşturmaktadır:

- Karpaz bölgesi sakinlerinin ifadeleri sonucunda bölgenin en önemli çevre sorunları tespit edilecektir.
- Çevre sakinlerinin çevre bilinci ve çevre eğitimine olan ihtiyaçları tespit edilecektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, yukarıda belirtildiği gibi KKTC Karpaz bölgesinde karşılaşılan çevre sorunlarının tespiti ve bölge sakinlerinin çevre sorunlarına karşı bilincinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, Karpaz bölgesine dahil Mehmetçik, Yenierenköy ve Dipkarpaz yerleşim belde sakinlerine yönelik yüz yüze anket yöntemiyle araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya tabi tutulan Karpaz bölgesinde nüfus, 2011 nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam 14,565’dir (DPÖ, 2012). Bu rakam ise toplam ülke nüfusunun(De-jure²⁴) yaklaşık % 5’ine tekabül etmektedir. Araştırma 2013 Temmuz ayı içerisinde kolayda örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup elde edilen

²⁴ Sayımı yapılan kişinin KKTC sınırları içerisindeki sürekli ikamet yeri esasına göre belirlenen nüfustur (DPÖ, 2012).

geçerli anket sayısı 349'dur. Araştırma evrenine göre anket yapılması gereken denek sayısına (örneklem) ilişkin olarak aşağıdaki formül esas alınmıştır (Kalıpsız, 1981; Akten'den, 2003: 119). Buna göre 14,565 nüfus dikkate alındığında optimal denek sayısı 95 güven aralığında 73 olarak belirlenmiştir. Araştırmada ise denek sayısı optimal sayının dört katından fazladır.

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{NQ^2 + Z^2 PQ} = \frac{1.96^2 \times 14565 \times 0.95 \times 0.05}{14565 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.95 \times 0.05} = 73$$

n= Örnek büyüklüğü

Z= Güven katsayısı

P= Ölçmek istediğimiz özelliğin kütlede bulunma ihtimali
(çalışmada %95 olarak alınmıştır)

Q= 1-P

N= Ana kütle büyüklüğü (14,565)

Araştırmada kullanılan sorular üç bölümden oluşmaktadır. Dokuz soruluk birinci bölüm deneklerle ilgili demografik bilgi edinmeye yöneliktir. İkinci bölüm çevre sorunlarını tesbite yönelik 15 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü ve son bölüm ise deneklerin çevre bilincini belirlemeye yönelik 19 soru içermektedir. Anket sorularını geliştirmede (Yeşilyurt vd., 2013; Vizyon 2023, 2013; Erten 2012; Oğuz vd., 2011; Necmettin ve Mutlu, 2004; Erten, 2005; Erdal vd., 2013; Baykal ve Baykal, 2008; Avrupa Çevre Ajansı, 2003; Erten 2004, Yılmaz vd., 2002; Kızılaslan ve Kızılaslan, 2005:) tarafından kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır.

Birinci bölümde yüzde analizi ile yorumlanacak demografik seçenekler yer almaktadır. İkinci bölümde denek algılamalarına göre en önemli çevre sorunlarını tespit etmek için olumsuzdan olumluya doğru oluşturulan 5'li Likert ölçeği (1=hiç önemli değil, 2=önemli değil, 3=kararsızım, 4=önemli, 5=çok önemli) kullanılmıştır. Karpaz bölgesi sakinlerinin çevre bilincini tespiti yönelik algıları yine olumsuzdan olumluya doğru oluşturulan 5'li Likert (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) ile ölçülmüştür.

Araştırmada istatistiki verilere ulaşmak için SPSS paket programı kullanılmıştır. Öncelikle araştırmada kullanılan ölçek güvenilirliği için Cronbach Alpha testi esas alınmıştır. Deneklerin demografik özelliklerini

yorumlamak için yüzde analizi kullanılmıştır. Denek algılamalarına göre çevre sorunlarının tespiti ve çevre bilinç düzeyinin belirlenmesinde Likert ölçeği ile hesaplanan ortalamaların “Tek-grup t-testi” yapılmıştır. Çalışmada son olarak deneklerin demografik özellikleri ile çevre sorunlarına bakışı ve çevre bilinci arasında istatistiksel farklılık olup olmadığını belirlemek için “Tek yönlü ANOVA” testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

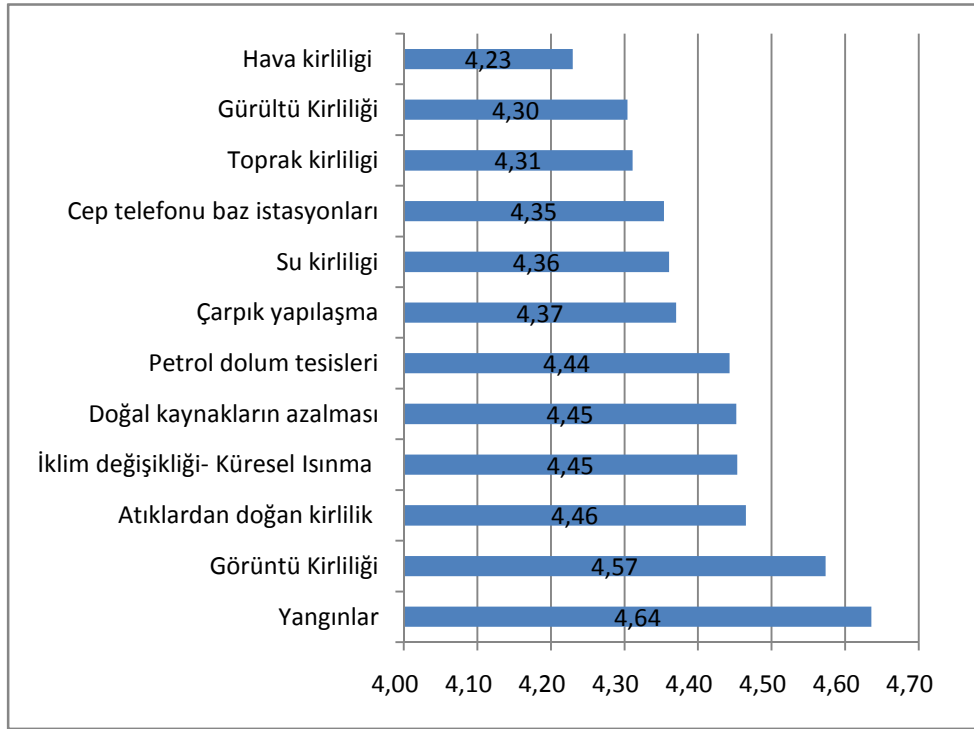
Araştırmanın tabii tutulduğu deneklerin demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmektedir. Buna göre deneklerin % 63’ü erkek, % 58’i bekar, % 70’i KKTC uyruklu, % 84’ü 45 yaş ve altı, % 76’sı lise ve üzeri eğitime sahip, sadece % 17’si kamu çalışanı, % 88’inin ortalama aylık aile geliri 4000 TL ve altında ve % 68’nin bölgede ikamet etme yılı 30 yıl ve altındadır. Ayrıca, deneklerin % 56’sı herhangi bir çevre eğitimi almamış olup, herhangi bir çevre etkinliğine katılanların oranı % 59’dur.

Tablo 1: Demografik Bulgular

ÖZELLİK	YÜZDE
Cinsiyet	
Kız	37
Erkek	63
Medeni Hal	
Evli	42
Bekar	58
Uyruk	
KKTC	70
TC	30
Yaş	
25 ve altı	29
26 – 35 arası	32
36- 45 arası	23
46 ve üzeri	16
Eğitim Durumu	
Okuryazar değil	5
İlköğretim	19
Lise	28
Üniversite	42
Yüksek Lisans ve Doktora	6
Meslek	
Kamu çalışanı	17
Özel sektör çalışanı	43
Emekli	10

İşsiz	14
Öğrenci	16
Ortalama Aylık Aile Geliri (TL)	
0-1400 TL arası	29
1401-2000 TL arası	31
2001-4000 TL arası	28
4001 TL ve üzeri	12
Bölgede İkamet Edilen Zaman (Yıl)	
1-10 Yıl arası	26
11-20 Yıl arası	15
21-30 Yıl arası	27
31-40 Yıl arası	19
41 Yıl ve üzeri	13
Herhangi bir Çevre Eğitimi Alındı mı?	
Evet	44
Hayır	56
Herhangi bir Çevre Etkinliğine Katıldınız mı?	
Evet	59
Hayır	41

Deneklerin çevre sorunlarına ilişkin algılarını ölçmeye yönelik “Tek-grup t-testi” uygulanmıştır. 1 ile 5 arasında değişen Likert ölçeğine göre hesaplanan ortalamaların kararsız(3) algısından istatistiki olarak farklı olup olmadığı test edilmiştir. Şekil 1’de de görüldüğü gibi tüm sorunlar için algıların ağırlıklı ortalaması 4 ile 5 arasındadır. Yani tüm sorunlar için yapılan değerlendirme “önemli” ve “çok önemli” arasındadır. Buna göre, bölge sakinleri açısından en önemli çevre sorunları sırasıyla “yangınlar”, “görüntü kirliliği”, ve “atıklardan doğan kirlilik”tir.

Şekil 1: KKTC Karpaz Bölgesi Çevre Sorunları

Çevre sorunlarına ilişkin 15 soruluk ölçeğin güvenilirliği için yapılan Cronbach Alpha testi için bulunan .454 değeri kabul edilebilir değildir. Cronbach Alpha katsayısının kabul edilebilir olması için .7’den büyük olması gerekmektedir (George ve Mallery, 2001). Bu nedenle ölçeğin güvenilirliğini artırmak için “atıklardan doğan kirlilik”, “yabani hayvanların azalması”, “gürültü kirliliği” ve “görüntü kirliliği”nden oluşan 4 değişken ölçek dışı bırakılmış ve Cronbach Alpha değeri .723’e (>.7) çıkarılmıştır. Düzeltilmiş ölçeğe göre, Karpaz’ın en önemli çevre sorunları sırasıyla “yangınlar”, “iklim değişikliği-küresel ısınma”, “doğal kaynakların azalması” ve “petrol dolun tesisleri” şeklinde ifade edilebilir.

Deneklerin çevre bilincini ölçmeye yönelik olarak 19 soruluk bir ölçek kullanılmıştır. 19 soruluk ölçek için Cronbach Alpha katsayısı .619 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten “Elektrik tasarrufu yaparım” isimli değişken çıkarıldığı zaman Cronbach Alpha katsayısı .762’e yükselmiştir. Ölçekte geriye kalan 18 soru için “Tek-grup t-testi” uygulanarak 1 ile 5 arasında değişen Likert ölçeğine göre hesaplanan ortalamaların kararsız(3) algısından istatistiki olarak farklı olup olmadığı test edilmiştir (Tablo 2). Buna göre denekler “Hükümetlerin çevre politikasını beğeniyorum” ve “30 yıl sonra çevre bugünkünden iyi olacaktır” ifadelerine kararsız yorumu yaparken, 6 değişken için “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında güçlü çevre bilinci ortaya koymuştur. Bunlar sırasıyla “Restaurantlarda ve Tatil yerlerinde çöpler ayrı toplanmalı”, “Çevre sorunları ilköğretimden itibaren müfredeta dahil

edilmeli”, “Ekolojik denge giderek bozulmaktadır”, “Çevreyi kirletenlere ağır cezalar uygulanmalı”, “Çevre sorunları hakkında gazetelerde ve TV’de çıkan haberleri takip ederim?” ve “Çevre kirliliğimin en önemli sebebi kişilerdir.” Bunun dışında kalan değişkenler için ise daha düşük ölçüde pozitif bilinç ortaya konulmuştur.

Tablo 2: Çevre Bilincine Yönelik Tek-grup t-testi” (Test Değeri= 3)

Değişken	Ortalama
Resturantlarda ve tatil yerlerinde çöpler ayrı ayrı toplanmalı	4,17
Çevre sorunları ilköğretimden itibaren müfredeta dahil edilmeli	4,13
Ekolojik denge giderek bozulmaktadır	4,08
Çevreyi kirletenlere ağır cezalar uygulanmalı	4,06
Çevre sorunları hakkında gazetelerde ve tv de çıkan haberleri takip ederim?	4,05
Çevre kirliliğimin en önemli sebebi kişilerdir.	4,01
Baz istasyonları insan sağlığını olumsuz etkilemektedir.	3,99
Evde çöpler ayrı ayrı toplanmalı	3,98
Bölge sakinleri çevreye duyarlıdır	3,79
Bölgeye lüks tatil köyleri yapılmalı	3,66
Tatil için bölgeye gelen kişiler çevreye duyarlıdır.	3,65
STO lar çevreye gerekli duyarlılığı göstermektedir.	3,42
Yerel yönetimin verdiği temizlik hizmetinden memnunum	3,38
Bölgeye yeni bir petrol dolum tesisi yapılmalı	3,28
Atıkların arıtma işlemlerinden geçirildikten sonra denizlere verilmesi gerekir	3,27
Ekonomik kalkınma için çevreye duyarlılık göstermek gerekmemektedir	3,22
Hükümetlerin çevre politikasını beğeniyorum.	3,04*
30 yıl sonra çevre bugünkünden iyi olacaktır	2,93*

Ölçek: (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum)

*= İstatistiki olarak kararsız ifade eden 3’den farksızdır ($p>.05$)

Deneklere ait çevre sorunları ve çevre bilinci ifadelerinin demografik özelliklere göre değişip değişmediğine yönelik gerçekleştirilen “Tek yönlü ANOVA” testi sonuçları istatistiki farklılık ortaya koymamıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada, doğal çevre açısından mukayeseli üstünlüğe sahip KKTC Karpaz bölgesi sakinlerine yönelik çevre sorunları ve çevre bilinci araştırılmıştır. Araştırmaya göre; Karpaz bölgesi gibi oldukça bakir görünen bir bölgede dahi farklı derecelerde birçok çevre sorunu bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunlar sırasıyla yangınlar, görüntü kirliliği, atıklardan doğan kirlilik, iklim

değişikliği-küresel ısınma, doğal kaynakların azalması, petrol dolun tesisleri, çarpık yapılaşma, su kirliliği, cep telefonu baz istasyonları, toprak kirliliği, gürültü kirliliği ve hava kirliliğidir. Buna mukabil, bölge sakinlerinin kayda değer şekilde çevre bilincine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle, “Restorantlarda ve Tatil yerlerinde çöpler ayrı ayrı toplanmalı”, “Çevre sorunları ilköğretimden itibaren müfredeta dahil edilmeli”, “Ekolojik denge giderek bozulmaktadır”, “Çevreyi kirletenlere ağır cezalar uygulanmalı” , “Çevre sorunları hakkında gazetelerde ve TV’de çıkan haberleri takip ederim?” ve “Çevre kirliliğinin en önemli sebebi kişilerdir.” ifadelerine verilen yanıtlar yüksek oranda çevre bilincini yansıtmaktadır. Ancak, çevre sakinlerinin sahip olduğu bu bilincin planlı ve organize bir biçimde yararlı davranışlara yönlendirecek bir otoritenin varolmadığı yine bölge sakinlerinin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Şöyle ki, “Hükümetlerin çevre politikasını beğeniyorum” ve “30 yıl sonra çevre bugünkünden iyi olacaktır” ifadelerine bölge sakinlerinin kararsız şekilde yorum yapması geleceğe dönük umutsuzluğu ve devlet çevre politikalarının yetersizliğini göstermektedir. Bu çerçevede, çalışma kısa vadede Karpaz bölgesi çevre sorunlarını ve sakinlerinin çevre bilincini tespit etmek; orta ve uzun vadede ise tespit edilen çevre bilincine göre başta çevre eğitimi ve çevrenin sürdürülebilirliğine ilişkin farkındalık yaratmak ve bu yönde geliştirilecek strateji ve hazırlanacak eylem planının uygulamaya konmasına katkı koyabilecektir.

KAYNAKÇA

Akış, Sevgin (2000), “Kıbrıs’ta Çevre Bilinci”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 1(1): 7-17.

Akten, M. (2003), “Isparta İlineki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Beleirlenmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2: 115-132.

Avrupa Çevre Ajansı (2003), *Avrupa’nın Çevre sorunları: Üçüncü değerlendirme raporu*, Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yayınları Bürosu, Kopenhag.

Baykal, Hülya ve Tan Baykal (2008), “Küreselleşen Dünya’da Çevre Sorunları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), http://www.mku.edu.tr/files/25_dosya_1338382563.pdf, (Erişim Tarihi: 21.10.2013).

DPÖ (2012), *Basın Bildirisi: KKTC 2011 Nüfus ve Konut Sayımı İlk Kesin Sonuçları (17 Aralık 2012)*, http://www.devplan.org/Nufus-2011/nufus%20son_.pdf, (Erişim Tarihi: 4.08.2013).

Erdal, Hilmi, Gülistan Erdal ve Mustafa Yücel (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Çevre Bilinç Düzeyi Araştırması: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği”, *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 4 (2013): 57-6.

Erten, S. (2004), “Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?”, *Çevre ve İnsan Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı*, 65/66(25), <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~serten/makaleler/cevre.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.9.2013).

Erten, Sinan (2005), “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28(2005): 91-100.

Erten, S. (2012), “Türk ve Azeri Öğretmen Adaylarında Çevre Bilinci”, *Eğitim ve Bilim*, 37(166).

Eyüpoğlu, A. (2003), “Çevre Eğitimi, Çevre Bilinci ve Sorumluluklar”, [www.kutuphanelergm.gov.tr/edirne_halk / olusum 29- 3. htm.](http://www.kutuphanelergm.gov.tr/edirne_halk_olusum_29-3.htm), (Erişim Tarihi: 12.10.2013).

George, D. and Mallery, P. (2001), *SPSS For Windows*, Third Edition, Allyn & Bacon/Pearson Education Company, USA.

Kalıpsız, A. (1981), *İstatistik Yöntemler*, İ.Ü. Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, O.F. Yayın No:294, İstanbul.

Karabıçak, M. ve R. Armağan (2004), “Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 9(2): 203-228.

Karataş, Abdullah (2011), “Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Doğa Tarihi Müzeleri'nin Rolü”, *Akademik Bakış Dergisi*, 27(2011), <http://www.akademikbakis.org/27/11.pdf>, (Erişim Tarihi: 11.10.2013).

Keleş, R. (1997), “Çevre, Yurttaş, Sorumluluk”, *İnsan, Çevre, Toplum*, İmge Kitapevi, 2. Baskı, İstanbul.

Keleş, Ruşen ve Can Hamamcı (2002), *Çevre Bilim*, İmge Kitabevi, 4. Baskı, İstanbul.

Kızılaslan, Halil Ve Nuray Kızılaslan (2005), “Çevre Konularında Kırsal Halkın Bilinç Düzeyi ve Davranışları (Tokat İli Artova ilçesi Örneği)”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).

LEADER PROGRAMME (2010), *Karpaz Area Local Development Strategy*, EU Aid Programme for the Turkish Cypriot Community, Nicosia, 14 December 2010; http://www.tccruraldevelopment.eu/rdst/images/docs/local_development_strategy_karpaz_area.pdf, (Erişim Tarihi: 18 11 2013).

Oğuz, Dicle, Işıl Çakıcı, Safiye Kavas (2011), “Yüksek öğretimde öğrencilerin çevre bilinci”, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12: 34-39.

Tokat, Necmettin ve Ahmet Mutlu (2004), “Çevre Bilinci Ve Duyarlılığı Bakımından Corumdaki Orta Öğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *G.Ü. İ.İ.B.F Dergisi*, 1/2004: 207-220.

Uluğ, Erol (Der.) (1997), “Çevre Kirlenmesinin Boyutları”, *İnsan, Çevre, Toplum*, (Yayına Hazırlayan: Ruşen Keleş), İmge Kitabevi.

WCED (1987), *World Commission on Environment and Development, Our Common Future: The Brundtland Report*. Oxford University Press, Oxford.

Vizyon 2023 (2003), *Vizyon ve Öngörü Raporu*, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Tematik Paneli, 2003, Ankara; http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/CSK_son_surum.pdf, (Erişim Tarihi: 17.11.2013).

Yeşilyurt, Selami, Şeyda Gül ve Yavuz Demir (2013), “Biyoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Çevresel Duyarlılığı: Ölçek Geliştirme Çalışması”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25): 38-54.

Yılmaz, Ayhan, İnci Morgil, Pınar Aktug ve İsmail Göbekli (2002), “Ortaöğretim ve Üniversite Öğrencilerinin Çevre, Çevre Kavramları ve Sorunları Konusundaki Bilgileri ve Önerileri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 156-162.

Kaan Kutlay, Lefke Avrupa Üniversitesi Ekonomi Bölümü öğretim elemanı olarak görev yapmaktadır. Lisans (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC), Yüksek Lisans (Marmara Üniversitesi, Türkiye), Doktora Öğrencisi (Lefke Avrupa Üniversitesi, KKTC). Kutlay'ın ilgi alanları şunlardır: Genel bankacılık ve Finans konuları, Yatırım Analizi, Uluslar arası Ekonomi ve Makroekonomi.

Kaan Kutlay is a lecturer Department of Economics in European University of Lefke. BS (Eastern Mediterranean University, TRNC), MBA (Marmara University), Phd Student (European University of Lefke). His research interests: General banking and finance topics, Investment Appraisal, International Economics, Macro Economics.

Doç. Dr. Okan Veli Şafaklı, Lefke Avrupa Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi ve bölüm başkanıdır. Lisans (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC), Yüksek Lisans (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC), Doktora (Çukurova Üniversitesi, Türkiye). Çok sayıda ulusal ve uluslararası kongrede bildiri sunan ve makale çalışması bulunan Şafaklı'nın ilgi alanları şunlardır: Genelde Turizm özelde ise Turizmin Finansmanı, Kooperatifçilikte Finansman, Genel Bankacılık ve Finans konuları.

Assoc. Prof. Dr. Okan Veli Şafaklı, is lecturer in European University of Lefke and Head of Business Department. BS (Eastern Mediterranean University,

TRNC), MBA (Eastern Mediterranean University, TRNC), PhD (Çukurova University, Turkey). He has a lot of papers presented in national and international congresses and articles published. His research interests: Tourism financing, financing of cooperatives and general banking and finance topics.